

KARJALAN JA KOKO SUOMEN ARKKIPIISPA
ARCHBISHOP OF KARELIA AND ALL FINLAND

KARJALANKIELINEN KALEVALA ILMESTYY

Arkkipiispa Leon puhe 3.12.09 julkistamistilaisuudessa, SKS:n juhlasali

Arvoisa Tasavallan presidentti, hyvät juhlavieraat, - Kunnivoitettavu Tazavallan prezidentu, hyvät pruzniekkugost'at!

Kalevala ilmestyy tänään karjalaksi. Monet ovat kysyneet meiltä, miksi vasta nyt 160 vuotta alkuperäisen teoksen julkaisemisen jälkeen?

Syyt käännöksen viipymiseen ovat tämän Karjalan kansan isäntävaltioiden Suomen ja Venäjän yhteiskuntien ja kulttuurien kehitykseen liittyviä. Vasta nyt 2000-luvulla on molemmissa maissa alettu tunnustaa käytännössä karjalaisten oikeus omaan kulttuuriin ja kieleen.

Karjala on ollut aiemmin vain eksoottinen alue, josta on käyty ottamassa raaka-aineita ja lainaamassa runoja sekä kansanperinnettä. Luontonsa, kulttuurinsa ja väestönsä puolesta Karjala on ollut myös kiinnostava matkailukohde. Suomalaiset ovat pitäneet karjalaisia itäisinä suomalaisina ja venäläiset kulttuuriltaan ja uskonnoltaan venäläisinä. Molemmissa maissa karjalaisten sulauttaminen valtakulttuuriin on ollut moneen otteeseen sekä virallisena että epävirallisena päämääränä. Kaikeksi onneksi tämä ei ole onnistunut. Siitä saamme kiittää omapäisiä esi-isiämme ja – äitejämme sekä myös omaa itsepäisyyttämme.

Edellä mainitut käsitykset heijastuvat myös itse Kalevalan historiassa sekä suhtautumisessa Elias Lönnrotin luomaan eepokseen. Vuonna 1835 ilmestyneen Vanhan Kalevalan nimenä oli *Kalevala taikka Vanhoja Karjalan Runoja*. Uuden Kalevalan nimessä alaotsikko ei enää ole, vaikka senkin version runoista valtaosa oli peräisin karjalaisalueilta. Muutos johtuu siitä, että Kalevalasta oli jo silloin tullut nimenomaan Suomen kansalliseepos.

Myöhemmin 1800-lopulla syntyi aina näihin päiviin asti elänyt tutkimustraditio, jonka mukaan kalevalainen runous on syntynyt alun perin läntisessä Suomessa. Tämä käsitys liittyi vahvasti karelianismiin. Kulttuuriliike teki Karjalaa ja karjalaista kulttuuria tunnetuksi lähes yhtä laajalti kuin Kalevala-eepos sitä ennen.

Samoihin aikoihin syntyi myös karjalan kielen ja kulttuurin kehitykselle erittäin vahingollinen poliittinen karelianismi, jonka päämääränä oli liittää Venäjän karjalaisalueet Suomeen ja suomalaistaa perusteellisesti kaikki karjalaiset. Niistä ajoista lähtien Suomessa ja Venäjällä harjoitettiin lähes yhtäjaksoisesti aina viime vuosisadan lopulle asti valtakielen vahvistamisen politiikkaa. Muutos tuli vasta 1990-luvulla, kun Euroopan olot vapautuivat ja vähemmistöjen oikeus harjoittaa omaa kulttuuriaan tunnustettiin lähes

KARJALAN JA KOKO SUOMEN ARKKIPIISPA
ARCHBISHOP OF KARELIA AND ALL FINLAND

kaikissa maanosamme maissa. Näistä syistä karjalan kieli ja kulttuuri ovat vasta nyt päässeet kehittymään vapaasti.

Useat henkilöt ovat viimeisen 160-vuoden aikana haaveilleet Kalevalan kääntämisestä karjalaksi. Jotkut kansanlaulajat ovat myös tehneet eepoksen runoista omia karjalankielisiä versioita. Jatkosodan lopulla Aunuksen radiossa tehtiin lyhyitä ohjelmia karjalaksi. Tällöin eepoksesta luettiin osia karjalaksi käännettynä. Sodan jälkeisinä vuosikymmeninä tiedetään joidenkin karjalaisten kääntäneen eepoksen runoja ja runojen osia karjalaksi. Monet näistä käännöksistä olivat vain karjalan kielellä höystettyjä Kalevalan runoja.

Tänään meillä on suuri ilo julkistaa Zinaida Dubininan aunuksenkarjalaksi kääntämä Uusi Kalevala, joka on taitavan kääntäjän ja runoilijan hyvin onnistunut työ. Kiitämme sydämestämme Zinaida Dubininaa tästä suursaavutuksesta!

Raamatun kääntäminen karjalaksi on ollut yhtä tärkeä peruskivi karjalaisen kulttuurin kehittämisessä kuin nyt Kalevalan kääntäminen. Uusi testamentti ja Psalmien kirja ovat olleet jo useita vuosia käytössämme, Vanhaa testamenttia käännetään. Muistamme kiitollisin mielin karjalaisia runonlaulajia, joiden meille lahjoittamat kansanrunot ovat ihmiskunnan arvokkaimpiin kuuluvaa suullista kirjallisuutta ja maailmanperintöä.

Suuret kiitokset kuuluvat myös varaministeri Jelena Bogdanovalle ja muille Petroskoin yliopiston tutkijoille, jotka ovat osallistuneet kieliasiantuntijoina tähän vaativaan työhön sekä graafikko Tuovi Laineelle, joka on suunnitellut teoksen hienon ulkoasun.

Erikoisesti kiitämme myös Oy Gustav Paulig AB:a ja sen hallituksen puheenjohtajaa Bertel Pauligia. Saamamme lahjoitus mahdollisti tämän hankkeen toteutuksen. Ylen suuret passibot!

Tänään meillä on myös toinen suuri syy juhlaan. Tasavallan presidentti antoi viime perjantaina asetuksen, jossa karjalan kieli määriteltiin ei-alueelliseksi vähemmistökieleksi Suomessa. Tällä uudistuksella on suuri periaatteellinen merkitys. Ensimmäisen kerran historiassa karjalaiset ja karjalankieliset tunnustetaan virallisesti omaksi kansalliseksi ryhmäkseen Suomessa. Viime aikoihin asti heitä on pidetty usein lähinnä häviämään tuomittuna joukkona suomalaisia, jotka puhuvat suomen kielen karjalaisia murteita tai vain karjalaisia murteita. Muualla Euroopassa karjalaisia on taas pidetty omana etnisenä kokonaisuutenaan yli tuhat vuotta.

Valtiovallan tunnustus vahvistaa karjalaista identiteettiä ratkaisevasti. Kansanryhmään kuuluvat ovat nyt virallisestikin oma tasavertainen kokonaisuutensa muiden maamme kansallisten vähemmistöjen joukossa. Seuramme vuosikausia ajama hanke on vihdoin toteutunut.

KARJALAN JA KOKO SUOMEN ARKKIPIISPA
ARCHBISHOP OF KARELIA AND ALL FINLAND

Kiitämme koko sydämeistämme erityisesti Tasavallan presidenttiä ja hallitusta. Lisäksi kiitämme ystäviämme eduskunnassa sekä muita tukijoitamme. Passibo ylen äijy!

Me puolestamme lupaamme antaa oman entistäkin voimakkaamman panoksemme Suomen kulttuurin ja koko yhteiskunnan kehittämiseen. Kautta historian ne alueet, joilla useat kansat ja kulttuurit ovat pystyneet yhteistoimintaan, ovat olleet menestyjiä. Nykyään ymmärretään myös yhä yleisimmin se, että diversiteetti on ratkaisevan tärkeä asia planeettamme ihmiskunnan, sen kulttuurin sekä luonnon säilymisen kannalta. Kulttuurin moninaisuuden edistämiseksi karjalaiset haluavat olla aktiivisesti mukana myös tulevaisuudessa.

Vagau vahnu Väinämöine
Nenga sanoi da pagizi:
”Sain nygöi sadagi sanua,
Tuhanzii luguloi lövvin,
Peittosijas sanat nostin,
Luottehet kai avain muale.
Meni oman venehellyö,
Tijjokkahah ruadokohtah,
Sai venehen valmehekse,
Laijat hyvin liitetykse,
Perän hyvin päätetykse,
Purjehpuun sih nostetukse.
Veneh rodih vestämättäh,
Laivu lastuu piästämättäh.

□

Vagau vahnu Väinämöine,
Tiedäijy ilmanigaine,
Muga kohendi kai kohtat,
Purgi pahan silmän tahtot.
Vastai pahan työtyt vaivat,
Piästi kanzan kuolendas,
Kalevalan häviendäs.

Hyvää juhlaa – Hyviä pruasniekkua!